

LAUSUNTO

Ympäristöministeriö
YM14/400/2017
YM024:00/2016

Maaseutupolitiikan neuvoston (MANE) sihteeristön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yhdyskuntajätehuollon vastuunjako koskevia jätelain säännöksiä pääministeri Sipilän hallituksen ohjelman mukaisesti siten, että kunnille säädetty vastuu rajattaisiin pääosin vain asumisessa syntyvään jätteeseen **alueelliset erityispiirteet huomioiden**. Sihteeristö pitää alueellisten erityispiirteiden huomioimista tärkeänä, koska alueet koko Suomessa, maakuntien ja myös yksittäisten kuntien sisällä ovat erilaisia, ja niissä painottuvat erilaiset aluetyypit (kaupunki, maaseutu, saaristo).

Kuntien vastuun rajautuessa vain asumisen jätteisiin, sihteeristö on huolissaan maaseudun yritysten, kuten maatalous- ja maaseutumatkailuyritysten jätehuollosta. Yritystoimintaa ei saa vaikeuttaa kohtuuttoman suurilla jätemaksuilla. Sihteeristö pitää hyvänä, että kuntien sidosyksiköille ollaan antamassa 10 % ulosmyyntiraja. EU säädökset sallisivat kuitenkin vielä korkeamman osuuden. Sihteeristö edellyttääkin, että koska nyt säädetään kansallisesti tiukempia rajoja, **tulee tiukennusten vaikutuksia maaseudun yritysten ja asukkaiden jätehuollon toimivuuteen seurata tarkasti**.

Tavoitteena on edistää kilpailua ja yritystoiminnan kehittymistä varmistaen samalla toimiva yhdyskuntajätehuolto, jätehuollon etusijajärjestyksen toteutuminen ja kiristyvien kierrätystavoitteiden saavuttaminen. Hyvä huomio esityksessä on tähän liittyen se, että yksityisten jätehuoltoyritysten palvelut saattavat olla kuntien palveluja joustavampia, joskin pienet ja taajamien ulkopuoliset asiakkaat voivat kokea palvelun laadun heikentyvän ja saatavuuden vaikeutuvan, kun palvelujen kilpailutus tulisi järjestää itse.

Esityksessä on arvioitu lakimuutoksen vaikutuksia varsin kattavasti. Toisaalta esityksessä todetaan, että selkeästi määriteltävistäkin vaikutuksista on vaikea saada kattavaa tietoa. Arvioinnista puuttuu sekä aluekehitysvaikutusten että maaseutuvaikutusten arviointi. **Sihteeristö esittää, että jätelain muuttamisesta tehtäisiin maaseutuvaikutusten arviointi paneutuen erityisesti harvaan asutun maaseudun näkökohtiin. Uudistuksen vaikutukset eivät saa olla kohtuuttomat maaseudun ja saariston toimijoille eikä uudistus saa heikentää maaseudun ja saariston vetovoimaisuutta toimintaympäristönä.**

Erityisesti tulee kiinnittää huomio seuraaviin:

Jätehuollon hintojen tasa-arvoisuus asuin- tai toimipaikasta riippumatta (s. 13):

Esityksessä mainitaan, että lainmuutoksen vaikutukset yhdyskuntajätehuollon palveluhintoihin vaihtelisivat kohderyhmästä ja tilanteesta riippuen. Jätteen haltijoista eniten hyötyisivät suuret asiakkaat, jotka siirtyessään yksityisten palveluntarjoajien asiakkaiksi voisivat oman kilpailuttamisen ansiosta päästä kuntien jätetaksoja halvempiin hintoihin. **Pienempien ja taajamien ulkopuolisten asiakkaiden kustannukset voisivat nousta**, koska kunnan järjestämässä jätehuollossa taksojen mukaiset yksikköhinnat ovat kaikille samat. Jätehuoltokustannukset voisivat nousta erityisesti alueilla, joilla on käytössä kunnan järjestämä jätteen kuljetus. **Kunnan vastuulle jäävien jätteen haltijoiden kustannukset nousisivat ainakin sopeuttamisvaiheessa**, sillä jätelaitosten kiinteät kustannukset jakautuisivat pienemmälle käyttäjäjoukolle.

Vaikutukset ovat alueellisesti suurimpia siellä, missä kyseinen jätevirta on kunnan kilpailutaman kuljetuksen piirissä tai kunnalla on omaa käsittelykapasiteettia (s. 14).

Epäasiallisten kaatopaikkojen syntyminen (s. 14 ja 15):

Esityksessä on kiinnitetty huomio siihen, että elinkeinoelämälle tarjottavien kunnan palvelujen supistuminen saattaa aiheuttaa **riskiä jätteen kulkeutumisesta epäasianmukaiseen käsittelyyn alueilla, joilla yksityistä palvelutarjontaa ei ole helposti saatavilla**. Hintojen nousu tai mahdollinen jätehuoltopalvelujen supistuminen voi **lisätä myös kotitalouksien jätteiden kulkeutumista epäasiallisille kaatopaikoille erityisesti maaseudulla**.

Toisaalta esityksessä todetaan, että varsinkin harvaan asutuilla tai vaikeasti saavutettavilla alueilla yksityinen palvelutarjonta voi olla vähäistä, jolloin kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua tarvittaisiin jatkossakin.

Jätehuollon ohjauksen ja neuvonnan järjestämisestä huolehtiminen (s. 15):

Esityksessä huomioidaan se, että kunnallisten jätehuoltomääräysten soveltamisalan kaventuminen heikentäisi mahdollisuuksia ohjata yhdyskuntajätehuoltoa. Kunnan vastuunrajausta koskeva muutos myös rajaisi vastaavasti kunnan järjestämän jäteneuvonnan, tiedotuksen ja valistuksen kohderyhmää. Yksityisillä jätehuoltoyrityksillä ei ole velvollisuutta järjestää jätteiden vähentämiseen ja kierrättämiseen tähtäävää neuvontaa, mutta useimmat yritykset toimivat tämän mukaisesti.

Jätemäärien synnyn ehkäisy ja jätemäärien vähentäminen vahvemmin mukaan jätelainsäädännön tavoitteasetantaan

Kiertotalous pyrkii maksimoimaan tuotteiden, komponenttien ja materiaalien sekä niihin sitoutuneen arvon kiertoa taloudessa mahdollisimman pitkään. Kiertotaloudessa tuotanto ja kulutus synnyttävät mahdollisimman vähän hukkaa ja jätettä. Tuotanto ja käyttö suunnitellaan siten, että jätettä ei synny, vaan materiaalit ja niiden arvo säilyvät kierrossa. Haluamme korostaa, että kiertotalous on paljon muutakin kuin jätteiden käsittelyä. Euroopassa, mukaan lukien Suomessa, syntyy merkittäviä määriä hyödyntämättömiä sivuvirtoja ja jätettä, joita voitaisiin käyttää nykyistä tehokkaammin.

Maaseutupolitiikan neuvoston sihteeristö

Tarja Lukkari

Tarja Lukkari
Harvaan asutun maaseudun verkosto
erityisasiantuntija
tarja.lukkari@kamk.fi

Christell Åström

Christell Åström
Maaseutupolitiikan neuvoston sihteeristö
puheenjohtaja
christell.astrom@mmm.fi